

Laos

aantekeningen bij een rondreis

oktober – november 2010

versie: 26052012

16, 17 oktober 2010 - Bangkok - Chiang Ray - Chiang Sean

Het vertrek naar Bangkok is op zaterdag en na elf uur vliegen komen we op zondag in Bangkok aan. Dan zijn we er nog niet, we moeten verder Thailand in. Pas na een overstaptijd en wachttijd van drie uur kunnen we verder. We gaan met een binnenlandse vlucht van anderhalf uur naar Chiang Ray, een plaatsje vlak tegen de grens van Laos aan. De gereed staande hotelshuttle busjes brengen onze groep naar het River Mill hotel in Chiang Saen, weer iets dichterbij de grens van Laos. Tijdens de busrit door de landelijke omgeving valt het mij op dat veel huizen op palen zijn gebouwd, met eronder een garage of terras. Als we Chiang Saen inrijden zien we dat de kramen en van de zondagsmarkt in de hoofdstraat net worden opgeruimd. Vrouwen met een rieten punthoedje en een mondkapje vegen met bezems de overgebleven rommel van de markt van de straat.

Het hotel dat we voor slechts een nacht zullen gebruiken valt op door de paarse kleur van de gevel. Na incheck en een welkomst drankje van het hotel maak ik een wandeling door stadje. Absoluut het authentiekste dorp van deze streek.

River Hill Hotel in Chiang Saen

Een plekje aan het einde van de wereld waar geen toeristen komen. Het is een leuke plaats om te stoppen, aan de oever van de Mekong, waarlangs boten met handelswaar uit China komen. Buiten een leuk hotelletje stelt het verblijf hier niet echt veel voor.

Het plaatsje heeft eigenlijk maar twee straten, de straat waarin helemaal aan het einde ons hotel gelegen is

en de hoofdstraat. Helemaal aan het begin van die hoofdstraat vind ik de eerste tempel op deze reis, het wat Phratat Chedi Luang en vlak daarbij wat Chiang rai. Het blijkt een oude en half open tempel, alleen een restant van de originele muren staat nog overeind, daarboven op is een nieuw dak van groene staalplaat gemonteerd. Maar toch misstaat deze combinatie van oud- en nieuw niet. Monniken in oranje kleden schrijden en kinderen hollen de tempel in- en uit. Ik besluit tot een kopje thee op een nabijgelegen terras met de fraaie titel "Heaven on Earth". Het biedt uitzicht op de bedrijvigheid in de tempel, de omliggende tuin en de Boeddha beelden. Een tingel-tangel muziekje verzorgt de rust op het terras.

Chiang Saen : Wat Phratat Chedi Lung

De tempel Wat Phratat Chedi Luang dateert uit de 13de eeuw en dat is te zien. Het geeft het complex zijn charme. Van de tempel zelf is alleen de bakstenen rand blijven staan, met een plaatijzeren dak erop. Toch moet dit altijd een cultusplaats geweest zijn. Ernaast staat een grote chedi van ongeveer veertig meter, overwoekerd door het onkruid. Een ruïne, maar toch opvallend door zijn omvang.

's Avonds gebruiken we onze eerste diner in het River Hill Hotel, het gebouw met de vreemd paars, roze kleur. De eerste kennismaking met de Thaise menukaart en ook de eerste ervaring met het tempo waarin men hier werkt. In alles moet je geduld hebben, vooral met het wachten op het bestelde eten. En als dat dan komt, is het heel normaal dat je voorgerecht en je hoofdgerecht tegelijkertijd krijgt.

Maandag 18 oktober 2010 - Van Chiang Saen naar Muang Xay

Het wordt een lange reisdag, we vertrekken om 07.30 uur en zullen de bestemming bereiken om 19.30 uur, zo is de verwachting. Met drie hotelshuttlebusjes rijden we naar Chiang Khong terwijl we zo ongeveer de loop van de Mekongrivier volgen. Chiang Khong is het grensdorp aan de oever van de Mekong. We steken met de gemotoriseerde prauwen de rivier over,

tegen de kostprijs van 30 Baht per persoon. De grenspost vinden we in een klein vierkant hokje in de afdaling naar de aanlegsteiger. De bagage wordt uitgeladen en aan het loket van het kleine douanehokje laten we het paspoort uitstempelen. Onder aan de lange trap liggen de prauwen voor de oversteek klaar, met de boeg rustend op het zand van de oever. De bagage wordt voorin de boot gezet en we

nemen plaats op de zitplankjes in de boot, zes personen per boot. Zo steken we de Mekong rivier over, die hier de natuurlijke grens tussen Thailand en Laos vormt. Recht tegenover Chiang Khong ligt aan de andere zijde van de rivier het dorpje Houeisay of Huay Xai, afhankelijk van op welke kaart je kijkt. Bij aankomst op de oever en al op de trappen worden we verwelkomd door onze lokale gids. "Noem mij maar La", zegt hij, "la la la". Bovenaan de trappen van de rivieroever vinden we een net iets groter douanehokje. Tegen inlevering van 35 dollar en een pasfoto krijg je hier je visum voor Laos. Aan het ene loketje je paspoort afgeven, binnen wordt door een drietal mensen het schrijfwerk, met de hand, en het stempelwerk verricht. Als er weer een paspoort met visum gereed is wordt dat door het andere loketje naar buiten gestoken. Je moet zelf blijven opletten of jouw paspoort getoond wordt. Het is daarom erg druk rondom dat loket, niet alleen door onze groep, maar ook door een groepje Duitse backpackers. Als je dan na enig tijd wachten jouw paspoort herkent moet je die 35 dollar overhandigen en mag je je eigen paspoort weer vasthouden. Geld wisselen kan in het krappe hokje er tegenover, hier wissel ik een stapeltje dollars om tegen een nog veel dikker stapeltje Laotiaanse Kippen. De bagage wordt ondertussen door kruiers, die opeens verschijnen, de steile straat omhoog gedragen naar de kruising met de hoofdweg van het dorpje Huay Xai. Het is onduidelijk wie er nu op de bagage let, die in de hoofdstraat op de stoep staat. Na afhandeling van de formaliteiten ben ik als eerste boven in de hoofdstraat en zie dat een van de kruiers bij de bagage zit. "Welkom in Laos",

roept Marcella onze reisbegeleidster enthousiast als we ons met ons 16-en verzamelen rondom de stapel bagage. We moeten nu eerst onze lunch gaan kopen is haar advies. We wandelen door de hoofdstraat en ik koop wat koekjes bij een kraampje. Bij een restaurantje vraag ik of ik even van het toilet gebruik mag maken. Dat mag gratis en het valt meteen op hoe vriendelijk de mensen hier zijn.

Als we na een half uurtje met aankopen van koekjes, broodjes, bananen en ingepakte warme maaltijden weer terug zijn op de afgesproken plaats, de kruising, dan blijkt de bagage al geladen te zijn op het dak van 3 royale tuk-tuk's. We gaan maar een kort stukje, tot even buiten het dorp. Daar staat een echte bus op ons te wachten. "Goh, een echte Laotiaanse bus", verzucht Marcella in haar opperste verbazing, "dat die bestaan". Die bus valt echt mee en biedt behoorlijk comfortabele zitplaatsen en is voorzien van alle gemakken, zoals airco. Het wordt een lange rit, over een slechte weg met veel bochten, dwars door de bergen. Dit is dan nog wel de hoofdweg die de grootste plaatsen met elkaar verbindt. Dat Laos het land is met de minste asfalt wegen blijkt wel. De weg is maar gedeeltelijk geasfalteerd en bestaat grotendeels uit verhard zand met veel kuilen. Sommige stukken zijn wel geasfalteerd maar met zoveel gaten in het wegdek dat het eigenlijk niet uitmaakt of je nu op asfalt of op verhard zand rijdt. De bus hobbelt enorm en de weg slingert van met scherpe bochten van links naar rechts. Achter in de bus hobbelt het het meest en regelmatig kom je bij een kuil los van de achterbank en stoot je het hoofd tegen het dak van de bus.

Driemaal stoppen we bij dorpjes langs de weg. De huizen zijn gebouwd van hout en riet en staan op palen. We zien veel kinderen en vriendelijke mensen die het niet erg vinden dat een paar toeristen door hun dorpje lopen. Huisdieren in overvloed: veel honden, maar ook varkens en hun kleine biggen en ontelbare kippen scharrelen door het dorp en lijken als huisdier gehouden te worden. De mensen zijn heel vriendelijk en vinden het leuk als ze op de foto gaan. Als ze het resultaat van hun portretfoto op de digitale camera's zien, is het ijs helemaal gebroken en lachen ze al hun tanden bloot. Vooral kinderen en in het bijzonder de jongetjes poseren graag voor de foto, de meisjes zijn wat meer verlegen. De mensen hier in deze dorpjes spreken geen Engels, maar onze lokale gids La geeft zo nu en dan wat uitleg. Het vervolg van de lange rit is wat saai, we zien een prachtig groene natuur, vele uitzichten in de bergvalleien en veel, heel veel bochten in de weg.

Bij donker arriveren we in Muang Xay, het hotel lijkt op een Grieks landhuis met

zijn witte voorgevel met bogen en pilaren. Na de incheck even snel opfrissen en dan is buschauffeur zo vriendelijk ons even met zijn bus wat verder het dorp in te brengen in de hoofdstraat. Bij een van de restaurantjes nemen we een eenvoudige rijstmaaltijd en wandelen dan in 10 minuten terug naar het hotel. Van Muang Xay hebben we nog niets gezien, daarvoor was het donker. Het is toch voor ons maar een doorgangplaats.

Dinsdag 19 oktober - Van Muang Xay naar Ban Muang Ngoi

's Morgens verrast door het uitzicht vanuit de hotelkamer: blik over groene rijstvelden en donkergroene bergen op de achtergrond. Vlakbij staan in de rijstvelden zeven toiletputten op een rij. Een doeltreffend ontbijt wordt geserveerd door glimlachende dames: stokbrood met gebakken ei, thee en bananen.

De bus weer in voor een korte rit van drie uur. We stoppen bij een dorpje waar we een schoolje bezoeken. Op het einde van de reis zamelen we geld in en overhandigen dat aan La om schoolspullen, schriften, pennen en een voetbal te kopen. Ook hier willen de schoolkinderen in de leeftijd van zeven tot twaalf jaar graag op de foto.

Aankomst in Nong Khiew, de bus blijft hier achter met de grote bagage. Al een paar dagen vertelt Marcella wat we in een dagrugzakje moeten stoppen voor twee overnachtingen. Twee comfortabele lange boten bieden plaats aan twee maal acht personen voor de tocht over de Nam Ou rivier gedurende zeventig minuten. Na een kwartier varen stopt de kapitein en loopt naar achteren. Hij rommelt wat aan de motor en laat hem dan even proefdraaien, enorme zwarte rookwolken braakt de uitlaat uit. Als we al bedenkelijk gaan kijken krijgt de boot toch weer vaart en we halen langzaam de voorste boot weer in. Het is een prachtig uitzicht vanuit de boot op de rivier waarin we kleine eilandjes zien met een dorre begroeiing. Langs de oevers zien we koeien, varkens en witte vogels. De rivier stroomt snel en we varen stroomopwaarts. Bij een stroomversnelling met kolkend water heeft de motor amper nog voldoende kracht om vooruit te komen. De schipper zig-zagt over de rivier op zoek naar die plaatsen waar de stroom het minst is en ook om takken en stenen te omzeilen. Het is een prachtige tocht, alleen maakte de motor een flinke herrie. Op enige afstand al zien we het dorpje van onze bestemming liggen aan de rivieroever, een verzameling kleurrijke bootjes en hoog boven de bomen steekt een rood-witte GSM antenne uit. We leggen aan en bestijgen de lange betonnen trap naar het dorpje. De eerste indruk is die van

een idyllisch dorpje met gezellige kleine restaurantjes aan de rivier en lieve, vriendelijke dorpsbewoners. Er hangt een rustige tropische, gemoedelijke sfeer en we zien vele guesthouses. Kippen en hanen scharrelen over de zanderige straatjes. We zien verkoopstalletjes met koek, chips en huishoudelijke artikelen. Aan de rivier zijn vissers met hun boten in de weer om visnetten uit te zetten. Vrouwen doen de was in de rivier. Ik drink een kopje thee in het Riverside Restaurant

met een formidabel uitzicht op de bedrijvigheid bij de rivier. Het is een dropje waar de authentieke bevolking in goede harmonie leeft met de vele backpack toeristen. In het restaurant aan de rivier ontmoet ik Amerikaanse en Franse gasten die te horen aan de verhalen hier blijkbaar al weken vertoeven. Het levensonderhoud en onderdak is hier goedkoop en met 10 dollar per dag kun je rondkomen.

Voordat we die avond gaan eten, borrelen we eerst in de Skybar gelegen in een weelderige groene tuin bij een bruggetje. Die bar is gisteren pas geopend na een verbouwing, zo horen we van de eigenaar. Gezeten aan het Lao bier ontmoeten we toevallig al de gids voor morgen op de wandeling. Hij werkt ook in de Skybar en spreekt alle talen een beetje. Om 17.30 uur begint het al aardig schemerig te worden en om 18.00 uur precies gaat de generator aan die het hele dorp van elektrisch licht voorziet tot aan 22.00 uur, of tot 23.00 uur, dat hangt er vanaf aldus de eigenaar van de bar. We vermoeden dat het afhangt van de klandizie in de bar. Die avond slapen we in een leuk comfortabel huisje van hout en riet met een goed bed en zelf een echte betegelde badkamer.

Woensdag 20 oktober, Ban Muang Ngoi

Wakker worden met kraaiende hanen, kippen, geiten en vogels, zo gaat dat in dit gemoedelijke Ban Muang Ngoi. In een klein restaurantje, niet meer dan een paar wankelende tafels naast een winkeltje, kies ik voor het Lao ontbijt: een baguette, gebakken ei en Lao thee. Ook hier zijn de eieren weer kort in de pan geweest.

De voor vandaag geplande wandeling start om 9 uur vanuit de Sky-bar. De lokale gids maakt de route bekend: eerst naar de grot, dan naar een dorpje en dan door naar een tweede dorpje, waar we de lunch zullen gebruiken. Die lunch zien we al klaar staan in plastic zakken, blijkbaar georganiseerd door de uitbater van de Sky-bar. Later zullen we die zelfde uitbater op de route weer tegenkomen als drager op de route, met een bamboe stok over de schouder en aan beide uiteinden een zak met lunchpakketten en een tros bananen. De wandelroute gaat eerst over een makkelijk pad het dorp uit. We komen de eerste hindernissen tegen in de vorm van modderpartijen, bruggetjes van boomstammen over beekjes en hekken voor koeien.

Er was al gezegd dat we door rivieren moesten waden en dus waren we voorbereid om de sokken en schoenen uit te trekken. Neem ook een handdoekje mee, om je voeten af te drogen, was het advies van reisbegeleidster Marcella. Bij de eerste rivier trek ik nog de schoenen uit en waad op blote voeten door de rivier met snel stromend koud water. Op de kant ontdekt de lokale gids een zwart beestje op mijn voet. "An leach", zegt hij, en tikt het beestje weg. Enkele dames beginnen te gillen bij het zien van bloederige plekken op hun voeten en benen. Ach, dat zijn bloedzuigers volgens de gids, dat kan geen kwaad. Drie mensen pulken de beestjes van hun been en vegen het bloed af. We wandelen verder door dicht begroeide bossen, soms klimmend, soms dalend. Halverwege gilt er nog een dame: "ik ben gebeten", als ze een bloedende plek aan haar voet ontdekt. Ach, dat was een bloedzuiger. De volgende rivier doorsteken doe ik maar met de schoenen aan en de broek in de sokken, dat lijkt mij preventief tegen de bloedzuigers. De schoenen worden wel doorweekt, maar dat zal wel opdrogen bij deze temperaturen van rond de dertig graden. Tegen twaalf uur bereiken we het eerste dorpje, een rustig plaatsje met huisjes van riet en bamboe op palen. Begeleid door nieuwsgierige kinderen, honden en kippen bereiken we het centrum van het dorpje. Aardige, vriendelijke mensen en de fotografen kunnen ongehinderd hun gang gaan. De lunchdrager is ook gearriveerd en we besluiten hier dan maar te lunchen, al is het nog wat vroeg. Er blijkt in dit dorpje ook nog een guesthouse te zijn, een open hutje op palen is de eetkamer van het guesthouse. Een blikje frisdrank kopen we bij een klein vrouwtje dat dankbaar een buiging maakt als je wat bij haar koopt. Aan haar eettafel open ik het lunchpakket, een bakje met lauwwarme 'fried rice'. Een andere wandelgroep is gearriveerd en ze gebruiken het primitieve toilet in een bamboe hutje van het guesthouse. Waarschijnlijk het enige toilet van het dorp. Uit het hokje klinkt gegil van een dame, weer een bloedzuiger ontdekt, maar dan in de broek.

Na het eten op het gemak rondkijken in het dorpje. Varkens, kippen, eenden en kinderen scharrelen rond. Vooral de jongetjes willen graag op de foto, de meisjes zijn wat verlegen. De gammele huisjes staan op ronde houten palen die weer rusten op flinke stenen. Het gebruik van oud oorlogsmateriaal is hier niet vreemd, restanten van bommen kun je gebruiken als plantenbak,

of als bouw materiaal voor het huis. De oorlog die tussen 1964 en 1973 in de regio woedde, heeft een enorme hoeveelheid onontploft oorlogsmateriaal achtergelaten in de vorm van landmijnen, mortiergranaten en bommen. De opruiming van onontploft oorlogsmateriaal gebeurt met hulp van de Verenigde Naties. De bevolking heeft inmiddels met het risico leren leven en gebruikt het overvloedige en gesloopte spul nu als bouw materiaal. Op de open plekken tussen de huisjes ligt de rijst te drogen op plastic vellen.

Het tweede dorpje bereiken we na een wandeling door uitgestrekte rijstvelden. Hier zijn de huisjes en de sfeer niet anders. De lokale gids stuurt ons in de richting van het guesthouse. De eigenaresse ontvangt ons op haar terras met stevige tafels. Het uitzicht is magnifiek, op de voorgrond rijstvelden en op de achtergrond diep groene bergen.

De route terug naar ons eigen Ban Muang Ngoi voert door de rijstvelden, 'sticky rice', zegt ons gids La. Het rode parasolletje van Hilde steekt net boven het groene rijstveld uit en levert een mooie foto op.

's Avond wordt er in de Sky-bar een diner-buffet met live muziek georganiseerd. Al een uur voor de officiële aanvang hoor ik al muziek vanuit de ronde bar. Als ik toch maar eens ga kijken, wordt ik ontvangen met whisky gestookt uit sticky rice, volgens onze gids La. Dit is de traditionele drank, de lao lao, ook wel rijstjenever genoemd. De muziekgroep is aan het repeteren en het dorpshoofd luistert nauwgezet, hij is tevens de bandleider. De groep speelt op authentieke, zelfgemaakt instrumenten, gemaakt volgens een voorbeeld uit de jaren 1500. Volgens La is het echt heel bijzonder dat we deze typische muziek uit Lao vanavond kunnen horen. De groep heeft een volle agenda en treedt binnenkort op in een belangrijk concert met een hoge toegangsprijs.

Als iedereen gearriveerd is, maken we ons gereed voor de Baci-ceremoni, een Laotiaans ritueel dat geluk hoort te brengen. In een kring hurken we rond een offerschaal. Het dorpshoofd prevelt een lange en voor ons onverstaanbare tekst. Hij moet vaak hoesten en is een enkele keer de tekst kwijt. Een van de

kokkinnen fluistert hem de juiste tekst toe. Als hij onverstoord verder gaat steken ze lachend de duim op. Na de inzegeningen door het dorpshoofd moeten de Baci-touwtjes omgebonden worden. Op de offerschaal zijn op pinnen deze witte wollen touwtjes geregen. Door de Laotianen krijgen we om de polsen de witte touwtjes gebonden. De leden van de muziekgroep, de kokkinnen en onze gastheer binden ieder een touwtje om de linker- en de rechter pols. Aan het slot van het ritueel worden de snoep en chocolade op de offerschaal verdeeld en hebben we ieder een heel bos touwtjes om de polsen. Die touwtjes moeten minstens drie dagen om de polsen blijven zitten, anders zou het juist ongeluk kunnen brengen.

Het eten aan de tafels die buiten staan is voortreffelijk en overvloedig. De fles met lao lao gaat vaak rond en de stemming stijgt. In de ronde Sky-bar gaat na het eten het feest door, we zitten in een kring op kussens terwijl de muziekgroep dromerige Laotiaanse muziek speelt en de fles lao lao gaat nog vaak rond. Zo rond tien uur besluiten we dat het verstandig is om te gaan slapen omdat morgenochtend om 7 uur de boot alweer vertrekt.

Donderdag 21 oktober, Van Ban Muang Ngoi naar Luang Prabang

De hanen kraaien al om 4 uur 's morgens en het is nog donker als ik om 6 uur moet opstaan. Op dit vroege tijdstip is er nog geen stromend water in de badkamer. Het wordt snel lichter en vanaf de waranda van de hut pak ik de sokken en schoenen die hangen te drogen aan een lijntje. Om tien voor zeven loop ik naar de aanlegsteiger van de boot. Het hele dorpjes is op dit tijdstip al lang wakker en actief bezig. De verkoopstalletjes zijn open en bouwvakkers zijn aan het werk aan de beter gebouwde huizen in de hoofdstraat. Het is lastig afscheid nemen van dit sympathieke dorp. De boottocht terug duurt nu slechts 45 minuten, want nu hebben we de stroom mee. De schipper laveert tussen boeien en stroomversnellingen.

Aan de betonnen trap bij de aanlegsteiger in Nong Khiew wordt nog steeds gewerkt, we moeten de dertig meter omhoog klimmen langs de zandhelling om van de rivier bij het dorp te komen. Door het vroege vertrektijdstip moeten we nog ontbijten en dat kunnen we doen bij het eerste restaurantje boven aan de zandhelling aan de rivieroever. De serveerster kijkt moeilijk als we brood met jam willen bestellen, ze heeft nog geen brood. Dan bestellen we maar omeletten, pannenkoeken en noedelsoep. Er wordt druk gewerkt in de kleine keuken, zelfs La en de chauffeur helpen mee. Na anderhalf uur heeft iedereen iets te eten gehad. Dit is land van 'subai, subai', volgens Marcella. Voor het toilet moet je door de keuken. Met planken en een golfplaten dak en een aluminium deur met gaten, is het toilet afgescheiden van de keuken. In de toiletruimte vinden we een schoon Frans toilet en een waterton. De gaten in de deur zijn met plakband gedicht.

Na een bustocht van drie uur rijden, inclusief een toiletstop zonder toilet, maar een jungle toilet, bereiken we de voormalige hoofdstad Luang Prabang. Aan de stadsgrens stappen we over in drie stuks zes persoons tuk-tuk's. Het hotel ligt in het centrum van deze Koningsstad, maar de kamers zijn muf en saai.

Na het betrekken van de kamer begin ik met een verkenning van het centrum. Je kunt je makkelijk oriënteren omdat het een schiereiland is en hier een knooppunt van twee rivieren is. Een eerste bezoek aan de vele tempels is de besteding van de middag. De stad Luang Prabang oogt relatief modern. Tuk-tuk's en brommers bepalen het verkeersbeeld. Goed geklede Laotianen en redelijk wat toeristen, het merendeel Japanners. Een heel verschil met het landelijk Ban Muang Ngoi waar we vanochtend uit vertrokken zijn.

Aan het einde van de middag beklim ik de berg Phu Si, in het midden van het centrum voor het uitzicht. Vanaf de hoofdstraat voert een trap met 300 treden naar de top van de kleine berg. Er moet toegang betaald worden, maar opvallend is dat de kaartverkoop zich precies halverwege de trappen bevindt. Bovenaan de berg inderdaad een goed uitzicht over de drukke stad en een

kleine tempel en een verzameling Boeddhabeelden.

's Avonds zoek ik een eetgelegenheid in het centrum en vindt een plaats in een restaurantje, met slechts vier tafels, aan de hoofdstraat.

Vrijdag 22 oktober, Luang Prabang

Na het ontbijt op het buiten terras van het hotel ga ik als eerste naar het Royal Palace, nu in gebruik als Nationaal Museum. Het voormalig Koninklijk Paleis ligt aan de voet van de heuvel Phu Si, in het centrum van de stad. Het Paleis is gebouwd tussen 1904 en 1909 door de Fransen op de plaats van een kleiner paleis dat niet meer aan de eisen voldeed. Het paleismuseum heeft een bijzondere collectie boeddhabeelden en andere religieuze voorwerpen uit de 15de tot de 19de eeuw. Via een met palmen omzoomde laan kom je bij de trappen van Italiaans marmer die leiden naar de ingang van het paleis. Boven de entree zijn een driekoppige olifant en een parasol aangebracht, de symbolen van het rijk van Lane Xang. Langer dan een uurtje duurt het afleggen van de verplichte route op blote voeten in het Nationaal Museum niet. De rest van de dag breng ik door met een bezoek aan enkele van de vele tempels. Het is dit weekend feest, het Awk Pansa festival, dat is het einde van de Khao Pansa, de periode van drie maanden waarbij de monniken in de tempels verblijven en bovendien het einde van het regenseizoen. Bij alle tempels zijn monniken, jong en oud, bezig met het maken van versieringen. Sterren van gekleurd papier en boten van bamboe staan tentoongesteld op stellages en zijn van binnen met lampjes verlicht. De draken en boten zijn wel tot 10 meter lang en er wordt intensief aan gewerkt. Nauwgezet wordt er met vellen gekleurd vliegerpapier geplakt. Aan de gevels van de tempels worden gekleurde lampionen gehangen. De stad bruist zichtbaar van de voorbereidingen voor het aanstaande feestweekend.

's Middags is er een rit naar de Kunag Si watervallen gepland. We gaan er heen met drie 'mini-van's', via een mooie groene omgeving en via een licht stijgende weg. De tocht voert door een landelijk gebied met rijstvelden en dorpen van de Hmong en Kamu stammen. Het natuurpark Kunag Si blijkt een populair recreatieoord voor de

Laotianen. Er is een royale parkeerplaats, compleet met een marktje voor allerlei etenswaren en de geur van gebraden kip komt je te gemoed. Behalve de watervallen is er ook nog een klein dierentuintje met drie beren. De eerste van de vier watervallen is geschikt om te zwemmen, daar is de stroming het minst. Het pad naar de achterste en vierde waterval is druk bezocht

door het Laotiaanse dagtoerisme. Indrukwekend is die waterval die het

rivierwater vanaf een steile berghelling van zo'n 80 meter naar beneden laat storten in een meer. Vanaf daar is er een cascade van kleinere watervallen naar de eerste toe. Als je de rust neemt om juist aan de andere kant van de watervallen te gaan kijken, over een nauwelijks bezocht bruggetje, dan kom je in een oase van rust. Slingerende smalle bospaden met hier en daar een onbekommerd uitzicht op één van de watervallen en zonder mensen in beeld. De temperatuur is tegen de dertig graden. In de zon of uit de wind is het echt warm. In de schaduw of met een beetje wind is het een prima klimaat.

's Avonds tref ik op een terras van een goed restaurant in de hoofdstraat drie dames uit het reisgezelschap. Ik word uitgenodigd om een cocktail mee te drinken. Die avond dineer ik wat duurer dan anders, maar in goed gezelschap.

Zaterdag 23 oktober, Luang Prabang

Om de bedeltocht van de monniken te zien moeten we vandaag heel vroeg opstaan. De tocht van de monniken zou deze ochtend extra speciaal zijn, i.v.m. het feestweekend, en het zou precies om 6 uur 's morgens beginnen. Voor extra marge vertrekken we al om 5.15 uur vanuit het hotel voor de korte wandeling naar het centrum. We gaan richting het oudste wat, want daar zouden de meesten monniken zijn volgens de informatie. Al ruim voordat we bij het wat aankomen, zien we al mensen op de stoepen zitten op kleedjes en houten klapstoeltjes. Aan hun voeten staan schalen en manden met rijst, kleine etenswaren en dozen met koekjes. Na een bocht naar links zijn we in de straat waar het oudste wat gelegen is. Hier nog meer mensen, afwachting op de stoep zittend. Snel al, en ruim voor 6 uur, zien we de eerste rij in het oranje geklede monniken aankomen, de zilveren of bronzen bedelnap met een oranje band om de schouder gehangen. Onder de arm klemmen ze het deksel van de bedelnap en schuifelen op blote voeten langzaam voorbij. Van de mensen op de stoepen ontvangen ze ieder een handje kleefrijst, soms als portie gevouwen in een bananenblad. Andere gooien verpakte zoetwaren of snoep in de nap. De monniken geven ook regelmatig wat terug. De meeste zoetwaren gooien ze in de mandjes die aan de voeten van de gevers staan. Het is de langzaam voortschrijdende processie die een heel aparte mystieke sfeer geeft in deze ochtendschemer.

Aan een taxichauffeur vragen we wat de beste plaats is voor ons als toeschouwers, er zouden volgens zeggen zeker 4000 mensen in een stoet lopen. Volgens de chauffeur is er bij iedere tempel een eigen processie, maar bij de grote tempel naast het Royal Palace zouden ze allen samenkomen. In de ochtendschemer lopen we om de berg Phu Si heen richting het National Museum, alias het Royal Palace.

Onderweg worden we aangeklampt door verkoopsters die ons ingepakte pakketjes rijst willen verkopen. Een gift aan de monniken is goed voor het karma, is de stelling van deze verkoopsters (en voor hun inkomsten). Het is al bijna licht als we bij Wat Mai aankomen. Het is vooral fotogeniek wat we zien: de stoet oranje monniken tegen de door de eerste stralen daglicht beschenen goud- en rood kleurige tempel. De verlichte kleurige sterren van vliegerpapier doen het goed in dit zwakke ochtendlicht. De processie van geven en nemen gaat verder. Ook enkele bankbiljetten worden overhandigd. Die gaan niet in de bedelnap, maar verdwijnen in het oranje habijt. Of anders gaan de biljetten naar de jongetjes die met de monniken meelopen en die de mandjes met zoetwaren

dragen om uit te delen aan de Laotianen die al minstens een uur geduldig langs het trottoir wachten. Als de stoet van enkele tientallen monniken voorbij geschreden is, blijft iedereen op de stoep zitten. Binnen een kwartier komt de volgende oranje stoet om de hoek van de tempelommuring. Meerdere processies van monniken verdwijnen in het centrale gebouw van de tempel. Uit de tempel klinkt muziek en een gebed. Als door een onzichtbaar teken weten de wachtende langs het trottoir dat de laatsten geweest zijn. Ze ruimen hun schalen, mandjes en zitkleedjes op. Sommige gevers vertrekken per fiets, taxi of mini-van. Wat nog rest zijn de restanten van de bolletjes kleefrijst, bananenbladeren en snoepverpakkingen. De vele loslopende honden weten er wel raad mee. Straks is de straat weer geheel schoon en het langzaam op gang komende auto, tuk-tuk en scooter verkeer neemt weer bezit van de rijweg.

Voor de rest van de dag is een bootreis naar de grotten van Pak Ou gepland, bekend om de grote collectie Boeddha beelden. Vanaf het hotel lopen we naar de rivier, met gids La voorop. Langs de steile, lange trappen dalen we af naar de rivieroever waar de lange blauwe boot klaar ligt. Het blijkt een luxe boot met "soft-seated" stoelen en met zelfs een toilet achterin. Het is een mooie rustige tocht over de kalme rivier en de boot maakt niet veel lawaai. Fraaie groene oevers glijden voorbij in de ochtendzon. We zien vissersboten en op de brede zandoevers lopen buffels. Af en toe passeert een soortgelijke boot met toeristen of met vracht. De tocht duurt ruim een uur en we vinden het bijna jammer dat het einddoel, de grotten van Pak Ou, bereikt is. Bij de aanlegsteiger van die grotten liggen nog vijf andere soortgelijke boten, daardoor is het erg druk. Het is vol op de smalle steile trappen naar de eerste grot. Hier binnen in de grot vinden we een rommelig neer gezette en op één gepakte verzameling Boeddha beelden, de meesten heel donker van kleur. Door de drukte en kleine ruimte wil ik hier snel weg. Dan maar naar de tweede hoger gelegen grot. Ik neem de 300 treden tellende lange trap naar de tweede grot. Die grot is wel groter, 15 meter diep, maar benauwd en donker. Het advies om een zaklamp mee te nemen komt goed van pas. Maar ook met een lamp wordt het niet minder somber en donker. De Boeddha beelden in deze grot zijn donker en stoffig en heel klein en je moet uitkijken om niet te struikelen over de hobbelige vloer. Snel weer de trappen af richting de bootpier.

Met bootladingen tegelijk worden de, voornamelijk Japanse, toeristen aangevoerd. Eigenlijk is het kijken naar het gedrag van die

toeristen leuker dan die sombere Boeddha beelden. Ze beginnen al te fotograferen zodra ze uit de boot stappen en nog voordat ze nog maar een Boeddhabeeld gezien hebben. Voornamelijk fotograferen ze elkaar. Ik betrap een Japans stel dat alleen maar zichzelf fotografeert tegen de achtergrond van de boten en rivier en die de traptreden naar de Boeddhabeelden nooit op

geweest is. De terugtocht naar Luang Prabang is even mooi en rustgevend. Door de korte nacht en de comfortabele stoelen valt menigeen in slaap.

's Avonds zijn de tempelcomplexen feeëriek verlicht met duizenden kaarsen, lampjes en lampionen. Overal zie je kleurige lichtjes en knipperende kerstboomlampjes. De trottoirs zijn afgezet met waxinelichtjes en uit de tempels klinkt dromerig gezang van de monniken in kleermakerszit.

Zondag, 24 oktober, een reisdag naar De Vlake der Kruiken – Phosavan

Het belooft een lange reisdag te worden, tien uur rijden luidt de voorspelling. We gaan met drie ruime Hyundai personen auto's, in ieder zeven reizigers en daarbij komen dan nog drie chauffeurs, Marcella, La en nog een stagiaire. Onderweg stoppen we regelmatig voor het toilet: langs de weg in de bosjes, of een keer bij mensen die langs de weg wonen. We gebruiken dan het houten hokje achter het huis. Van 'juf' Marcella krijgen we de nodige lichaamsbeweging: tien minuten lopen langs de weg, terwijl de auto's een kilometer verder rijden.

De dorpjes langs de weg zijn volgebouwd met huisjes van hout en bamboe. Overal zien we lachende kindjes. In de plaatsen met een marktje stoppen we voor kleine inkopen, La koopt voor ons allen een ananas en een zak met sinasappelen. De lunch gebruiken we vandaag in een dorpje langs de doorgaande weg in een klein restaurantje. Gastvrij mogen we aan de tafels plaatsnemen en onze eigen lunchpakketten opeten. Als compensatie en om de economie te sponsoren, kopen we blikjes frisdrank voor 7000 kip (60 cent) per stuk. In de keuken snijdt La de ananas. Samen met de sinasappelen, vormt dat het dessert van de lunch.

Aan het einde van de middag, komen we na een lange reis aan bij de Vlake der Kruiken - Plains des Jarres, vlak voor de officiële sluitingstijd van 16.00 uur. Deze mysterieuze vlakte ligt in de omgeving van Phonsavan en heeft een oppervlakte van dertig bij dertig kilometer, met schijnbaar lukraak verspreid reusachtige stenen kruiken van onbekende herkomst. De urnen zijn over drie

locaties verspreid. Locatie 1 ligt in de buurt van een luchtmachtbasis, 12km ten zuidwesten van Phonsavan. Deze plek heeft met 273 kruiken het grootste aantal van de drie. Hier staat ook de zwaarste kruik van de vlakte, de urn weegt zes ton en staat bekend als de overwinning-beker van koning Khun Chuang. De kruiken op deze 'locatie 1' lijken minder groot dan op de foto's in de boeken.

Gids La wijst ons op de bomkraters in het glooiende graslandschap. We moeten binnen de rood-witte markeringen blijven, daar binnen zijn de on-ontplofte mijnen, de UXO's, zeker opgeruimd. De 'MAG', de Mine Advisery Group, heeft 147 UXO's opgeruimd tijdens het project dat in 2004 startte met onder andere de hulp van Unesco. We horen het aangrijpende verhaal van de 'Secret War'

tussen 1963 en 1974, waarbij de V.S. dit gebied op de grens van Vietnam hevig bombardeerde.

Een wandeling over de vlakte van de kruiken leidt ons naar de grot waar honderden Laotianen zich schuil hielden voor de bombardementen, totdat de grot zelf getroffen werd door een bom. Het gat in het plafond van de grot zit er nog steeds. Door de bom inslag kwamen alle honderden schuilende in één klap om het leven. De wanden van de grot zijn nog steeds zwart van de rook en de explosie. La wijst op een ronde metalen plaat op de bodem van de grot waar vroeger het geschut ter verdediging op gestaan heeft.

Beklimming van een heuvel geeft een mooi zicht op de verzameling kruiken onder ons en op de bergen in de verte die de grens met Vietnam aangeven. De oorsprong en het doel van de ruim 2000 jaar oude kruiken is nog steeds een mysterie. Wel duidelijk is dat ze tijdens de 'Secret War' gebruikt zijn als schuilplaats.

Vlak voor ons vertrek komt er een bus met Japanse toeristen aan. Nog voordat ze het terrein of een kruik gezien hebben, beginnen ze al te fotograferen met de informatieborden en hun reisgenoten als onderwerp.

We maken een korte stop bij het overnachtingshotel in de hoofdstraat van Phonsavan om in te checken. We gaan dan meteen door naar het 'infocentrum' van de Mine Advisery Group voor een voorlichtingsfilm die om 18.30 uur moet starten.

De videofilm is aangrijpend en toont in het bijzonder de problemen van dorpsbewoners en landbouwers die de UXO's, de UneXploded Ordnance, tegenkomen op hun akkers of in hun dorpen. Die restanten van bommen en granaten vormen een levensgevaar bij het bewerken van het land en voor de spelende kinderen. We zien slachtoffers die ledematen missen en horen het verhaal van oudere Laotianen die de bombardementen meegemaakt hebben. Sponsoring van het werk van de MAG wordt op prijs gesteld. Dat kan door een donatie of door het kopen van een T-shirt.

De avond besluiten we met eten in het restaurantje tegenover het 'infocentrum' met de toepasselijke naam: "Craters". Het interieur wordt gedecoreerd met onderdelen van bommen, mijnen en projectielen. Het eten is voortreffelijk en de bediening zeer correct en beleefd.

Maandag, 25 oktober, een reisdag van Phonsavan naar Vientiane

“Een interessante reisdag met heel veel leuke dingen”, zegt Marcella als we 's morgens aan de lange reisdag beginnen.

Vanuit Phonsavan rijden we een stuk terug over route 7 naar de splitsing bij de kleine stad waar we gisteren ananas en sinaasappelen gekocht hebben op de markt. Hier pakken we route 13 naar het zuiden weer op. Hoewel deze "13" de hoofdweg van Luang Prabang naar de hoofdstad Vientiane is, is deze weg bochtig en gaat met vele haarspeldbochten door bergachtig gebied. De weg is wel grotendeels geasfalteerd, maar zit vol met grote gaten en diepe kuilen. De chauffeur moet regelmatig naar de andere weghelft uitwijken om de kuilen te omzeilen. De wielen bonken over de weg en vooral op de achterbank kom ik regelmatig los van de bank. Het is een wonder dat we geen lekke banden of een gebroken as krijgen. In een klein plaatsje op route 13 zoekt een van drie wagens uit onze colonne een garage op om de stuurbekrachtiging van nieuwe olie te voorzien. Verder zijn het weer de bekende stops van gisteren.

Bij binnenkomst oogt de hoofdstad Vientiane druk en rommelig. Vooral de voorsteden zien er uit als plaatsen waar je niet wilt komen. In het duister van de vallende avondschemer lijken de bouwvallige winkeltjes en bedrijftjes langs de hoofdweg spookachtig. De schaarse verlichting van die zaakjes met een enkele tl-buis maakt dat niet beter.

Volgens de voorspelling zou het een reisdag van 13 uur worden, maar het valt mee, we doen het in 11 uur. Afgemat bereiken we het naar verhouding luxe “River Side Hotel” aan de Mekong rivier.

Het stadscentrum ziet er bijna Westers uit, of toch zeker Mediterraans en dat geldt in het bijzonder voor het gebied rondom de Nam Phou fontein. Hier vinden we 's avonds meerdere luxe restaurants met on-Laoitiaanse prijzen. Sommige reizigers zijn genoodzaakt om de creditcard te gebruiken bij het afrekenen.

Dinsdag, 26 oktober, Vientiane – stadstour

Met twee busjes maken we in de ochtend een tour langs de hoogtepunten van de hoofdstad. Voor het eerst in Laos maken we een serieuze regenbui mee, de poncho's en paraplu's zijn echt nodig. De dag begint met een tropische regenbui en in de loop van de morgen klaart het op. Het is dan ook nog steeds het einde van de regentijd, daarom kies ik vandaag voor slippers. Ideaal schoeisel om door de plassen te waden en makkelijk uit te trekken bij het betreden van tempels.

Wat Si Saket

De oudste tempel van de stad met 1000 Boeddha beelden in de buitenste galerij. In het midden van de binnenplaats staat het hoofdgebouw met nog meer Boeddha beelden. Binnen kunnen we schuilen voor de regen.

Wat Phra Keo

Is niet meer in gebruik als tempel, maar nu als museum voor religieuze kunst. Fotograferen is hier echt verboden, zo getuigt de zak met in beslag genomen geheugenkaarten die aan een pilaar hangt.

Wat Si Muang

De mooiste, de kleurigste tempel met buiten een verzameling rare en grappige beelden. Langs de gevel hangen doeken in bonte kleuren. Hier ontmoeten we ook de 'wens-Boeddha' en monniken die je, tegen betaling, om raad kunt vragen. Binnen in de tempel staan trommels en een grote gong waar de bezoekers op mogen slaan. De grote koperen gong geeft een lage donkere klank die nog heel lang nagonst.

Achter in de tempel staat op het altaar een brok goudkleurige steen, met daarin het borstbeen van Boeddha gevat. Op deze heilige plaats zien we gelovigen, die met medeneming van offergiften zoals bloemen, kaarsen, voedsel en fruit een wens doen bij de 'wens-Boeddha'. Naar goed gebruik moet men bij het uitkomen van de wens terugkomen om te offeren. Op het grote Boeddha beeld in het heilige der heilige, naast de steen met het borstbeen, ligt een poes in de schoot van Boeddha zich vredig te likken. Als we nog een rondje om de tempel lopen, zien we buiten op één van de stoepa's twee maribu's.

Patuaxi, Arc de Triomp

Midden op een kolossaal plein staat een bouwwerk dat lijkt op een replica van de Arc de Triomphe. De beklimming doe je vooral voor het uitzicht over het plein en de aanliggende gebouwen, voornamelijk paleizen en ambassades. Binnen in de Patuaxi, halverwege de beklimming, vindt je talloze souvenir winkels.

Pha That Luang

Een gouden stoepa van 35 meter hoog en druk bezocht door toeristen, ik loop er een rondje omheen. Iets opzij, uit de drukte van de bezoekers, ligt een groot liggend Boeddha beeld gehouwen uit grijs graniet. Nog iets verder vinden we een halfopen, zeer bont gekleurde tempel met stripfiguurachtige afbeeldingen op het plafond. Huisdieren van de tempel zijn twee katten, twee jonge poesjes en een paar honden. Ik zie een hond tegen een tegen een rieten mand met heilige attributen aan plassen. Buiten op de trap van glad tegelwerk glijd ik uit en val achterover. Op mij achterwerk glijd ik de trap van nog natte blauwe tegels af. Toch misschien de Baci-ceremonie touwtjes te vroeg verwijderd, of toch per ongeluk de voetzolen naar een Boeddhabeeld gekeerd?

In het straatbeeld van Vientiane zien we moderne Toyota Landcruisers en opgelapte veel-kleurige snorrende tuk-tuk's. De trottoirs staan vol met rijen bontgekleurde, geparkeerde scooters. In dit scooterparadijs rijden de meeste berijders keurig met een helm. Grote tegenstellingen in de bebouwing: naast luxe vier sterren hotels staan krot woninkjes. De betere klasse doet zich te goed aan koffie met gebak in de luxe bakkerij shops zoals Starbucks en Joma. Drie vol bezette internetcafés tref ik aan in de hoofdstraat waar ik koffie drink bij Joma. Maar ook bedelaars kom je tegen, op de duurste terrassen zie je de meeste bedelaars. Een bejaarde vrouw met een hoofddoekje en stok kijkt mij smekend aan. Het grootste contrast tref je aan als de restaurants rondom de Nam Phou fontein vergelijkt met de sfeer aan de straat parallel aan de Mekong

rivier. 's Avonds eet ik in het "Thonglor" restaurant aan de "boulevard" van de Mekong rivier. Buiten tafels met morsige groene tafelkleedjes en rode plastic stoelen. Op het trottoir staat de houtskool barbecue. Een ventilator houdt de vliegen op een afstand. Binnen in het kleine restaurantje zit een Laotiaanse aan een tafel. Boven de tafel zorgt een ventilator aan de muur voor verkoeling. Het kroost van het personeel rent krijsend rond. Aan de wand, op een plankje, een televisietoestel met een slecht beeld. Vertoond worden reclames voor luxe producten die deze mensen nooit zullen kopen. Boven de televisie is een altaartje, dat in een tempel niet zou misstaan, met foto's van dierbaren. Een deuropening achterin leidt hier naar het heilige der heilige: de keuken. Hier geen kaarslicht zoals aan het Nam Phou plein, maar tl-verlichting aan de kale muren. Op de muren en boven de tafeltjes staan in grove rode cijfers de nummers van de tafel geschilderd, van tafel 1 tot tafel 8. Aarzelend schuiven na een blik op de menukaart de eerste Westerse toeristen aan, Amerikanen blijkbaar en dan een paar Nederlanders.

Woensdag 27 oktober, van Noord- naar Zuid Laos

's Morgens vroeg vertrekken we met een bus naar de luchthaven van Vientiane en na de incheck voor de vlucht naar Pakse nemen we afscheid van gids La. Een tweemotorig propeller vliegtuig brengt ons in vijf kwartier naar het zuiden van Laos. Op de luchthaven van Pakse worden we opgewacht door de nieuwe gids die zich voorstelt als Sjors, dat is zijn bijnaam. Na de bescheiden gids La is deze nieuwe Sjors even wennen: "mensen uit Zuid-Laos spreken meer en luider dan in Noord-Laos", aldus Sjors en daar is hij zelf het bewijs van.

Met de bus rijden we naar Hat Xai Khun, een optionele excursie zo blijkt later, waar we dan achteraf ook flink voor moeten bijbetalen. Met een bootje steken we de rivier over naar het eilandje Don Khog. Twee vaarten zijn nodig om de zestien personen over te zetten. Aan de overkant staan de tuk-tuk's klaar. Twee daarvan worden geharterd om ons knetterend en hobbelen naar Wat Phu te brengen. Een mooie groene, landelijke en rustige omgeving zo lijkt het vanuit de tuk-tuk met z'n beperkte uitzicht alleen naar achteren over de slingerende asfaltweg die we achter ons laten.

Het doel, de Khmer ruïne van Wat Phu zou een niet te missen attractie moeten zijn volgens de reisboeken. Wat Phu is een tempelcomplex van de Khmer. Het ligt aan de voet van de berg Phu Passak, 8km ten zuidwesten van Champassak. Voor de Khmers gold de berg als heilig, vanwege een enorme rots op de top. De bouwwerken verkeren in slechte staat. De hevige moessonregens hebben het complex aangetast. Veel muren zijn ingestort en de bakstenen zijn verweerd en met mos bedekt. Maar dit verval draagt wel bij aan de mysterieuze sfeer van het complex.

We maken ons klaar voor de excursie over het complex van de tempelruïne. De eerste stop op de wandeling is bij de eerste vijver. Gids Sjors vertelt een ellenlang verhaal met feiten en jaartallen dat door zijn Engelse uitspraak nauwelijks te volgen is. Marcella vraagt zich af hoe uitgestrekt het terrein is, met andere woorden: zijn we voor donker terug? Kan het Sjors

het verhaal dan niet wat beknopter vertellen? Nee, daar is echt anderhalf uur het minimum voor. Het besluit valt dat wie de rondleiding wil volgen bij Sjors kan blijven en diegene die dat niet wil we op eigen gelegenheid gaat rondlopen en om kwart over één weer bij de parkeerplaats van de tuk-tuk's terug zullen zijn. Het kleine groepje dat de lange verhalen van de gids blijft aanhoren wordt bij iedere steen die besproken wordt steeds minder in aantal.

Na een lange beklimming van de lange, hoge trap aan het einde van het ruïne terrein vind ik alleen de tempel van Shiva de moeite waard. Marcella waardeert het geheel op met haar uitspraak: "voel de mystiek van deze omgeving".

De terugtocht volgt in omgekeerde volgorde: tuk-tuk, bootje, bus. Op de 55km lange rit naar het E-tu Waterfall Resort zegt de gids geen woord meer, teleurgesteld dat we zijn verhaal over Wat Phu niet wilde aanhoren?

We zouden volgens de hotellijst overnachten in het Tad Fane Resort, maar op het laatste ogenblik blijkt dat gewijzigd te zijn in het E-Tu resort. Op de parkeerplaats voor de bus worden we opgewacht door een dame van het resort die klaar staat met een mandje met sleutels. Op een chaotische manier worden we ingedeeld in de verspreid liggende huisjes. Een klein busje van het resort hotel brengt ons en de bagage via het heuvelachtige terrein naar de huisjes. Het gaat zo onduidelijk dat zelfs de stress-bestendige Marcella het iets te veel wordt, zij kan alleen nog maar uitroepen: "er gaat iets magisch met de bagage gebeuren".

De receptie is van buiten een mooi rond gebouw met veel getint glas. Binnen is het een rommeltje en het lijkt gebruikt te worden als huiskamer voor één of meerdere Laotiaanse families. Er staan bedden en er is een kring met kussens waar gegeten wordt. Op de nog herkenbare balie vind ik een foldertje van het resort, maar een kaart van de omgeving hebben ze niet. Engels spreken ze hier ook niet. Nu is het mij duidelijk waarom de sleutels op de parkeerplaats uitgedeeld werden.

Donderdag 28 oktober – Boloven Plateau, E-tu Resort

Op het programma staat een wandeling met een gids over het Boloven Plateau. We kiezen voor 'de korte' tocht van drie uur. Dat wil zeggen drie uur lopen, een uur zwemmen en een uur lunch, dus na ongeveer vijf uur terug. Uiteindelijk zal het iets langer blijken te duren en doen we iets minder dan zeven uur over de tocht. We vertrekken vroeg 's morgens om kwart voor negen met een lokale gids. Dat blijkt een klein 'oud' vrouwtje te zijn van 58 jaar en ze heet Kaboeng, zo horen wij later. Vlakbij het resort stuiten we al op de eerste hindernis, die misschien gelijk al een selectie geeft wie de wandeling voortzet en wie beter maar gelijk om kan keren. De selectie begint met het oversteken van een snel stromende rivier met behulp van een boomstam. De rivier is zo'n tien meter breed en een boomstam ligt tussen de oevers in over de rivier en half in het water. Het pad erheen ligt al vol modder en we glibberen naar de boomstam op bergschoenen of stevige sandalen. Enkele dames besluiten bij het zien van deze hindernis al gelijk om te keren en de dag verder in het resort door te brengen. Onze lokale gids Kaboeng, het oude vrouwtje, toont hoe de rivier overgestoken kan worden. Als een evenwichtskunstenares dartelt ze met haar witte schoentjes gemakkelijk over de boomstam. Gids Sjors is de volgende en gaat iets minder zeker van zich zelf voorzichtig lopend over de boomstam. Iets te voorzichtig, verliest zijn evenwicht en plonst volledig in het water van de rivier. Zijn mobiele telefoon is doornat geworden en die zal het in de loop van de dag ook niet meer doen. De volgende is Hennie en zij heeft een eigen stijl: op handen en voeten kruipt ze over de boom, maar komt droog over. Kaboeng bekijkt het schaterlachend. Zelf ga ik wadend door het water en houd mij vast aan de boomstam. Ik ben nat tot aan het middel, maar dat droogt wel weer in de zon. Ook de schoenen worden wel weer droog. We klauteren omhoog tegen de rivieroever en daarna gaat de wandeling pas echt van start. Onderweg komen we vleesetende planten tegen en we lopen langs koffieplantages.

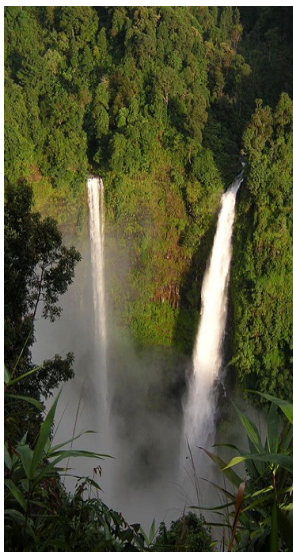
Na een periode door een dichte bebossing gelopen te hebben komen we bij een dorpje. Vrouwtje Kaboeng leidt ons over de het land van koffieboeren. We zien de rode en groene bessen aan de koffiestruiken. Bij een koffiefarm zien we in bakken de vier stadiums van de koffie die ligt te drogen in de zon. In de eerste bak de rode ongepelde vruchten, in de tweede bak de gewassen vruchten, dan de machinaal gepelde vruchten ontdaan van hun vlies met een donker bruine kleur en als laatste de gewassen gepelde vruchten die nu als licht bruine koffieboon herkenbaar zijn.

Gedurende de tocht moeten we nogmaals een rivier passeren, dit keer kunnen we oversteken door te balanceren op de stenen in de rivier, of door het omdiepe water te waden. Een grote hooggelegen vlakte, dit moet dan toch het Boloven Plateau zijn, steken we over. Lage begroeiing en platte stenen en kleine witte bloempjes dat is de vegetatie hier. Bijzondere aandacht trekken de groepjes met vleesetende planten, mieren en vliegjes staan op hun menu.

We naderen een uitzichtspunt op een hoge rots, met een fraaie blik op het verder weggelegen Pakse. Hier op deze rots vertelt Sjors een lang en niet te volgen verhaal over hoe deze streek en de rivieren aan hun naam gekomen zijn. Steeds denken we dat het verhaal uit is, maar dan gebaart Sjors ons weer te gaan zitten omdat er nog veel meer komt.

Op de rustplaats bij de Champassak waterval, waar we volgens plan zouden gaan zwemmen, treffen we een kamp van monniken aan, compleet met koepeltentjes en ligstoelen. Ik zie een monnik in een niet goed afgestelde ligstoel stappen en als in een slapstick film de stoel dichtklappen. De in het oranje geklede monnik zet de stoel opnieuw neer en probeert het voorzichtig weer. Op aanraden van gids Sjors gaan we toch maar niet zwemmen: "not good for the monks". Na een rustpauze klimmen we omhoog, weg van de waterval, en komen op de officiële parkeerplaats voor de bezoekers van de waterval. We zijn via een rivieroversteek en via een nauwelijks te vinden pad hier gekomen. Desondanks moeten we bij de toegangspoort toch 5000 Kip entree betalen, eigenlijk dus een "exit-fee".

We doorkruisen landerijen en tussen de koeien en kalveren door komen we bij de lunchplaats: het Resort Tad Fane, waar we oorspronkelijk zouden verblijven. Ons eigen resort met zijn huisjes ziet er toch beter uit. In het buitenrestaurant op houten palen bestellen we de lunch. Ze hebben niet alles wat op de kaart staat: "de baas is boodschappen doen in de stad", aldus de bediende. Na de lunch zien we bij het resort de twee uit de reisboeken bekende Tad Fane watervallen naast elkaar vanaf het 'viewpoint'. Ze zouden 120 meter hoog zijn en gesitueerd op het hoogste punt van Laos. Nu is het nog zo'n 4 km naar onze eigen resort plek, aldus Sjors. Eerst gaat de route over een gemakkelijk zandpad, maar dan stuurt Kaboeng ons een koffieplantage in. We kruipen door een doolhof en ondoordringbaar woud van koffiestruiken met rode, gele en groene vruchten. We dreigen elkaar, de zeven wandelaars, haast kwijt te raken in dit doolhof. We gaan op het geluid van de onverstaanbare roepen van Kaboeng af. Ze wijst op de kardemon en de bomen met durian vruchten.

Dan nog een kort stukje en een echte brug over een rivier en we zijn terug bij ons resort. Onder het genot van Beer Loa laten we onze natte broeken en schoenen opdrogen in de ondergaande zon. Aan de tien thuisblijvers vertellen we ware- en sterke verhalen over de ontberingen op de wandeltocht. Gedurende de dag zijn we toch leuk bezig geweest en we hebben veel gelachen op de tocht, die toch iets langer duurde dan er oorspronkelijk beloofd

was. We kunnen ons woordenlijst aanvullen met typische Laotiaanse uitspraken die we vandaag geleerd hebben:

"Not to much", dan kan je opvatten als een beleefd nee, of niet.

"Yes, we have no banana's", is een synoniem voor "het is toch wat anders geworden".

's Avonds na het diner op het buitenterras mogen we niet betalen, zo blijkt na veel taalmoeilijkheden met de Laotiaanse serveerster. Haar baas is er niet en afrekenen moeten we morgen maar doen. Met het geluid van krekels leg ik mij te rustte in het mooiste huisje wat ik tot nu toe gehad heb op deze reis. De kleine villa doet luxueus aan met zijn interieur van glanzend donker teakhout en zijn witte marmeren vloer. Op de achtergrond ruist de rivier en de waterval.

Vrijdag 29 oktober - Van Beloven Plateau naar Bangkok

Op het ontbijtmenu staat vandaag noodlesoep en brood met gebakken eieren. Een heerlijk rustig ontbijt op het terras terwijl langzamerhand ook de rest van de groep aanschuift. We hoeven ons niet te haasten want het vertrek staat vandaag pas om 11 uur gepland. Omdat de nachttrein naar Bangkok pas tegen de avond vertrekt hebben we vandaag tijd over. De reisleiding bedenkt daarom een stop in Pakse, daar kunnen we over de markt slenteren. In het overdekte deel van de markt is van alles te koop en in het openlucht deel van de markt is het voornamelijk vers voedsel wat aangeboden wordt. Boeiend vind ik de emmers en teilen met de exotisch vissen die daar half dood, half levend in kronkelen.

Om de tijd nog meer te rekken lunchen we uitgebreid op een drijvend restaurant in de Mekong rivier. De reisleiding had hier blijkbaar al gereserveerd want de lange tafel, waar voor iedereen plaats is, staat er voor klaar.

Het is nog een uur rijden met de bus naar de grens met Thailand. Bij de grenspost staan de kruiers al te wachten die voor enkele Kip de bagage uit de bus overladen op drie lorries. In een hokje haal je een emigratiestempel in je paspoort en je bent officieel Laos uit. Een stukje niemandsland scheidt de grenzen van Laos en Thailand. De rijweg tussen de twee grenzen wordt alleen bereden door de kruiers met hun bagagelorries. Een geplaveid voetpad brengt de toerist naar de andere grenspost. Deze route is vol bezet met verkopers die met hun fruit en groente wat proberen bij te verdienen. Hier ook zijn de duty-free shops en de banken waar je de resterende Kip kunt omwisselen in Thaise Baht. In tegenstelling tot het sobere hokje in Laos is het grensgebouw in Thailand een mooi, groot en helder gebouw van glas, staal en airco. De reis gaat verder met de luxe dubbeldekkerbus die ons met een korte rit naar het treinstation van Ubon Ratchathani brengt. Voor de nachttrein naar Bangkok zijn er voor ons plaatsen in een tweede klas wagon gereserveerd. De wagon biedt slaapplekken en een airco. Juist door die airco is het binnen in de wagon heel koud en we trekken alle kleding, die bij de hand is, aan om warm te blijven. Marcella ziet er daardoor uit als een Teletubie met haar groene cappuchon. In de restauratiewagen is geen airco en daar is nog een aangename temperatuur. Volgens dienstregeling vertrekt de trein exact om half zeven. Al snel na het vertrek komt het personeel langs om de stoelen in te klappen en met enkele handgrepen twee bedjes boven elkaar te voorschijn te halen, compleet met linnengoed en dekens. Om acht uur al sluiten de meeste blauwe gordijntjes. De restauratiewagen is inmiddels al gesloten, zodat ik me ook maar achter het blauwe gordijntje terugtrek op een van de bovenste bedjes.

De roosters van de airco hebben we volgestopt met plastic zaken om de instroom van koude lucht te beperken. Gedurende de nacht wordt de airco uitgezet waardoor het alsnog flink warm wordt in de coupe. Ondanks het vele stoppen en weer optrekken van de trein en de toenemende temperatuur is toch nog wel een redelijke nachtrust mogelijk.

Zaterdag 30 oktober - Bangkok

Rond vijf uur 's morgens wordt iedereen in de trein wakker. "Aankomst over vijf minuten op het voorstation Sam Sem", wordt er geroepen. Op het voorstation van Bangkok staat weer een luxe bus klaar, alhoewel Marcella daar toch even naar moet zoeken.

In een half uur rijden we naar hotel Grande Ville in het centrum van Bangkok, een heel luxe hotel van 24 etages hoog. Voor alle reizigers is hier een dagkamer beschikbaar tot aan het uur van vertrek tegen middernacht. Na de incheck treffen we ons weer in de ontbijtzaal op de eerste etage. Hier nemen we ook afscheid van het Belgische koppel Chris en Rogier. Ook zij hebben een verlenging geboekt, maar op eigen gelegenheid in een ander hotel. Na het ontbijt gaat iedereen op eigen gelegenheid Bangkok in, de enige mogelijkheid om Bangkok te zien in een dag, tenminste als je geen verlenging geboekt hebt.

Omdat ik nog vier dagen alleen in Bangkok zal verblijven trek ik mijn eigen plan en doe het rustiger aan. De taxi's hebben een standplaats voor de deur van het hotel, dus ik kies voor de makkelijkste weg om eerst maar met een taxi mij naar het eerste onderdeel van mijn dagprogramma te laten brengen. In mijn reisgids wijs ik de taxichauffeur aan dat ik naar Wat Phra Kaew wil. Het is nog vroeg in de ochtend en zonder al te veel verkeersoponhoud bereik ik het grote tempelcomplex dat al ligt te schitteren bij de laagstaande en opkomende zon.

Wat Phra Kaew

Zowat als één van de eerste bezoekers bereik ik de ticketcontrole bij de ingang van dit grote en belangrijke tempelcomplex. Er zijn wel heel veel bussen met andere toeristen, maar die toeristen, voornamelijk Japanners, zijn nog te druk bezig met het maken van foto's op de groene grasvelden nog voor de kaartverkoop. Daar op de grasvelden maken ze vooral groepsfoto's, met de torens van de Wat Phra Kaew op de achtergrond. Zo komt het dat ik nog even de mogelijkheid heb om het tempelcomplex nog zonder toeristen te zien, maar die rust duurt hoogstens vijf minuten. Daarna wordt deze druk bezochte attractie overspoeld door bezoekers. In de belangrijkste tempel bevindt zich

een klein groen smaragden Boeddha beeldje van slechts 60 centimeter hoog met een lange maar magische geschiedenis. Het is niet bekend hoe oud het precies is. Wel werd het in de 16e eeuw door de Laotianen meegenomen uit Chiang Mai. Tweehonderd jaar later werd het terugveroverd door de Thaise generaal Chakri, de latere koning Rama I. Hij bouwde een heiligdom voor het beeldje en gaf het twee kostuums: een voor het regenseizoen en een voor het droge seizoen. Koning Rama III voegde daar een kostuum voor het koele seizoen aan toe. Deze kostuums worden nog altijd

verwisseld door de koning zelf, achter gesloten deuren. Om meer van dit tempelcomplex te gaan begrijpen, schrijf ik mij in voor een gratis rondleiding die aanstonds zal worden gegeven. De gids loodst het kleine groepje internationale bezoekers door de drukte en vertelt zijn verhaal dat eigenlijk ook wel in de reisgidsen en de beschrijving van dit complex staat. Nogmaals trek ik verplicht de schoenen weer uit om nogmaals de belangrijkste tempel in te lopen en het verhaal over het groene Boeddha beeldje te horen wat ik al eerder gelezen had. Naast het Wat Phra Kaew tempelcomplex ligt het Grand Palace, je bezoekt beide met één kaartje. Helaas is het Grand Palace vandaag gesloten, zodat alleen de gebouwen van buiten te bekijken zijn. De verzameling witte en statige gebouwen, vol met groteske decoraties schitteren in het steeds feller wordende zonlicht.

In het cafetaria besluit ik een kop koffie en een stukje cake te nemen en tegelijk het plan voor de rest van de dag te ontwikkelen.

Wat Pho

Volgens de kaart zou ik met een korte wandeling bij het nabij gelegen Wat Pho moeten kunnen komen. Op de hoek van een kruising van de brede straten word ik aangesproken door een taxichauffeur die informeert waar ik heen ga. Als ik hem vertel dat Wat Pho mij bestemming is, zegt hij dat deze tempel vandaag gesloten is en dat hij mij daarom heel voordelig naar de "Big Boeddha" wil brengen. Ik doorzie de chantage praktijk van deze chauffeur en vertel hem dat ik toch naar Wat Pho ga. Hij maakt mij duidelijk dat ik niet goed wijs ben en vriendelijk glimlachend vervolg ik mijn pad naar het Wat. De hoek van de straat om en ik zie de toeristenbussen alweer staan en dat betekent dat Wat Pho gewoon geopend is.

In het meest bezochte gebouw in het complex Wat Pho ligt een gigantische liggende Boeddha van zo'n 75 meter lang, of hoog. Nadat je eerst je schoenen uitgetrokken hebt, kun je over de gladde tegelvloer om het gedetailleerd afgewerkt beeld heen lopen. Ongelooflijk hoeveel details er in dit beeld en kleding verwerkt zijn. De rest van het complex is rustiger en hier kun je dwalen en verdwalen tussen de kleinere tempels en pagoda's.

Bootje over de rivier

De waterstand in de rivier is extreem hoog en dat kun je zien aan het water dat de winkeltjes aan de kade van de rivier haast onder water gezet heeft. In het overdekte winkelcentrum aan de rivier oever zijn loopplanken gelegd zodat je met droge voeten of de boten aan de kade kunt bereiken of de winkels. Ik zie winkels waarin het water een halve meter hoog staat. De verkoop gaat gewoon door, alle spullen zijn hoger gelegd en de winkelier zit op een hoge kruk in afwachting van klanten. Balancerend over de smalle loopplanken kom ik bij de rivieroever, daar heb ik de keus uit twee boten. Van beide boten weet ik niet waar ze heen gaan. De ene lijkt een duurdere riviercruise te zijn en de andere een veerpont met een toegangsprijs van slechts drie Baht. Ik kies voor de goedkope veerpont en laat mij verrassen waar de boot mij heen brengt. De lompe vierkante veerpont blijkt slechts een tocht van een enkele minuten te

maken naar de overkant van de rivier. Het belangrijkste doel om hier als toerist de rivier over te steken, is de Temple of Dawn, gelegen in een park omgeving. Omdat ik voorlopig, voor vandaag, genoeg tempels van binnen gezien heb, besluit ik deze tempel niet te bezoeken en ga op zoek naar iets te drinken en te eten aan deze zijde van de rivier.

Khao San Road

Voor weer drie Baht maak ik de terugvaart over de rivier en besluit te gaan wandelen naar Khao San Road, een wijk die vooral populair is bij de jongere

toeristen. Met de kaart in de hand kies ik mijn koers. De route voert langs de winkelstraten die vlak bij de rivieroever gelegen zijn. Ook hier zie ik de gevolgen van het hoge water, de zijstraten staan half onder water. De inwoners van Bangkok lijken dat te accepteren en de handel aan de straat gaat gewoon door. De straten zijn nauw en druk en de smalle trottoirs staan vol met marktkramen die zaken verkopen die ik niet zou willen

hebben. Hoewel deze wijk in deze boeken beschreven staat als schilderachtig met interessante markten waar je lokale souvenirs zou kunnen kopen. De wandelroute gaat verder over grote pleinen, stadsparken in renovatie en brede boulevards naar de wijk Khao San Road. Het verkeer is druk met zijn één-richtingsverkeer en acht rijbanen in de straten. Aangekomen in de Khao San Road ben je verlost van de drukte van het autoverkeer. Hier in de smalle straten van deze wijk zijn het voornamelijk rugzak toeristen die je tegen komt. T-shirt winkels, tattoo shops en restaurants bepalen hier het straatbeeld. Soms een enkele taxi of tuk-tuk op zoek naar klanten. Rugzaktoeristen en andere budget reizigers voelen zich aangetrokken tot deze wijk met misschien wel de goedkoopste accommodaties in Thailand – de meeste guesthouses rekenen ca. 150 Baht per nacht en een kom soep of noedels kost 20 Baht. De straten zijn ook vol met praktische winkels als apotheken, internetcafés, geldwisselkantoorjes, pinautomaten, wassalons etcetera. Slenterend door de Khao San Road en zijn aangrenzende straten besluit ik dat hier relatief een oase van rust is ten opzichte van het drukke Bangkok centrum. Op een terras bestel ik een cola en een sandwich en terwijl ik op de bestelling wacht zie ik een grote bruine rat zijn weg zoeken langs de terrastafels. Ook het ongedierte weet de weg naar Khao San Road te vinden.

China Town

Nu voormalig, reisleidster Marcella had China Town aanbevolen als een wijk die

je gezien zou moeten hebben. Omdat mijn hotel Grande Ville vlak bij China Town is gelegen, besluit ik 's avond in China Town een eetgelegenheid te gaan zoeken. Het is druk in China Town, het verkeer zoekt zich een weg over de straten met zes rijbanen. Vele verkoop- en eetkraampjes blokkeren je de weg op de smalle stoep. Daarom moet je eigenlijk over de rijbaan gaan lopen omdat het trottoir geblokkeerd is. Soms staat er op de straathoeken een compleet terras op de stoep en op de eerste rijbaan. Met levensgevaar moet je dan je weg zoeken op de tweede rijbaan langs de voort snellende auto's scooters en tuk-tuk's. Hele straten met alleen juwelierswinkels met schitterende gouden uitstallingen. In de volgende straat lijkt het of je daar alleen goedkope camera's kunt kopen. Ik ben op zoek naar een Chinees restaurant waar ik niet op straat hoeft te zitten en dat er een beetje schoon uitziet. Uiteindelijk denk ik zoiets gevonden te hebben. De menukaart in de etalage ziet er goed uit en binnen lijkt het redelijk bezet te zijn. Eenmaal binnen en aan een tafel gezeten, blijkt de 'klandizie' te bestaan uit het personeel en hun familie. Zo'n tien mannen en vrouwen en hun kinderen hangen hier rond en zitten aan tafels en ik ben de enige klant. De Chinese meisjes zitten aan twee tafels te observeren hoe ik als westerling mijn bordje noedels met garnalen zonder stokjes eet. Snel vraag ik de rekening en ben zo snel mogelijk weer weg uit dit restaurant. Als blijkt dat de enige westerling voel ik mij niet op het gemak in China Town in de mensendrukke en het vele verkeer. Eigenlijk ben ik nog op zoek naar een plek om koffie te drinken, die lijkt moeilijk te vinden op weg terug naar het hotel. Uiteindelijk beland ik haast als vanzelf in de "Bakery Shop" van het hotel, waar ze op dit late uur nog koffie serveren.

Uitzwaaien

Om half twaalf verzamelen mijn ex-reisgenoten zich met bagage in de hotellobby, de touringcar bus staat klaar. In de laatste tientallen minuten voor het afscheid en vertrek wisselen we de ervaringen uit over een dag in Bangkok. Iedereen heeft er een goed bestede dag van gemaakt en zit vol indrukken van Bangkok. Zelf heb ik het na 1 dag Bangkok ook wel gezien en zou eigenlijk best mee terug willen naar Nederland. Maar helaas heb ik nog drie dagen verlenging geboekt. De bus vertrekt tegen middernacht op weg naar de luchthaven. Op de stoep van het hotel zwaai ik mijn dertien ex- medereizigers uit. Eindelijk alleen in Bangkok in het Grande Ville Hotel.

Zondag 31 oktober - Bangkok

Vandaag een dag om geheel te besteden aan het bezoek van de hoogtepunten van de stad Bangkok. Voor het hotel staan altijd enkele taxi's of tuk-tuk's te wachten op klanten. Mijn reisgids heeft de namen van de dingen die vandaag wil bezoeken ook in het Thais gespeld. Dat is makkelijk, dan kun je de plaats waar je heen wilt in het boek aanwijzen, de meeste chauffeurs kunnen geen Engels lezen en spreken het nauwelijks. De behulpzame hotelconciërge helpt desnoods en begeleidt je bij het uitzoeken van de taxi.

Als eerste vandaag op het programma het Vimanmek Palace Museum. Aan een groot gazon staat een van de mooiste huizen die er bestaan. Deze schitterende residentie werd aan het eind van de 19de eeuw gebouwd op wens van koning Rama V, op een eiland aan de rand van de golf van Siam. In 1901 werd de woning naar de huidige locatie verplaatst. Recentelijk werd het gerestaureerd en het volledig interieur werd hersteld overeenkomstig de inrichting zoals die er tijdens de heerschappij van Rama V uitzag.

De bijzonderheid van dit Vimanmek Palace is, dat het huis geheel van bruin teakhout gebouwd is. Rondom het huis is een goed onderhouden tuin die grenst aan één van de kanalen. Binnen is alles geschilderd in de pastelkleuren crème en groen. De rondleiding gaat door een groot deel van de 31 kamers. Het is keurig gerestaureerd en sommige ruimtes worden nog gebruikt voor officiële gelegenheden. Er is een strenge bewaking en je mag het huis alleen betreden op blote voeten en met achterlating van tas en dergelijke in de bewaakte garderobe. Bij de entree ben je dan al de metaaldetectie poortjes en het fouilleren gepasseerd. De luchtige rondleiding die met een duidelijk verhaal vertelt wordt is de moeite waard.

Al de vorige dag had ik mij ingeschreven voor een boottocht over de Chao Phraya rivier bij de dame die aan een bureautje in de hotellobby zit. Met een busje word ik en een andere dame, in de middag opgehaald uit het hotel. Het blijkt het begin te zijn van een tourtocht langs nog zes andere hotels in het drukke stadscentrum. Voor het vertrek van de boottocht belanden we uiteindelijk in een zeer luxe winkelcentrum gelegen aan de oever van de rivier, op de kaart de "City - Central Pier" geheten. Hier wijst de chauffeur ons op de aanlegersteiger waar aanstonds de boot zal vertrekken. Het blijkt een lange smalle boot met overkapping, maar geriefelijk zittend. De gids kan zich redelijk verstaanbaar maken en we krijgen uitleg over de scheepvaart op de rivier. We varen eerst een stuk naar het noorden, om daarna links-af een zij-kanaal in te gaan. Het volkse leven langs de rivier is zo goed te observeren en het valt op dat de huisjes langs de rivier ernstig te lijden hebben van de hoge waterstand. Vanuit de boot krijg ik een blik op het museum van de Koninklijke Barken. Dit stond ook nog op mijn lijstje, maar als ik die vier versierde boten daar in die loods zie liggen, dan weet ik dat daar verder niet meer heen hoeft te gaan. Bij het keerpunt op het kanaal wordt stil gelegd en dat is waar de plaatselijke rivervissen op gewacht hebben. Bij de gids zijn voor enkele Baht oude broden te koop met de bedoeling om dat brood aan de vissen te voeren. Bij het horen

van de boot komen tientallen grote bleekkleurige vissen aan de oppervlak. Als de hompen brood in het water gegooid worden springen de vissen haast boven het water uit. Op de terugweg krijgt de boot bezoek van een oude vrouw die in een roeiboot langszij komt, zij verkoopt frisdrank en koeken. Uit medelijden met het karige bestaan van de vrouw koop ik een blikje Cola bij haar.

Het tweede deel van de tocht bestaat uit een fruitbuffet op een volgende boot. Weldra leggen we aan naast een veel grotere en brede boot. Na de overstap blijkt hier een buffet te wachten met divers exotisch fruit en vrij drinken van de voornamelijk vruchtensappen. Zo gauw deze tweede boot het anker losgegooid heeft volgt door de gastvrouwen een uitleg van het fruitbuffet. Enigszins moeizaam manoeuvreer ik met de bordjes fruit over het licht schommelende schip. Onophoudelijk wordt je glas bijgevuld. Een merkwaardig ervaring zo'n boottocht met een fruitbuffet en ook vol tegenstellingen bedenk ik mij als ik naar de armoede op de rivierovers kijk. Na de aankomst en het aanleggen bij de City-Pier verloopt het terugbrengen met het busje naar het hotel keurig en op tijd.

Voor het avondprogramma was ik van plan naar de Baiyoke 2 toren te gaan, het hoogste gebouw in Bangkok met op één der hoogste verdiepingen een all-you-can-eat restaurant met uitzicht over de stad. Een tuk-tuk brengt mij in het spitsuur naar de wijk van de Baiyoke-2 toren. De tuk-tuk chauffeur laat zich nauwelijks hinderen door de vele files en verkeerslichten, maar kiest zijn eigen rijbanen en negeert rode lichten en zwaaiende agenten. Nauwelijks bewust waar ik precies ben, zet de chauffeur mij af in een druk stadsdeel en even denk ik dat ik op een markt ben. Maar als ik dan omhoog kijk, blijkt het dat ik aan de voet van de Baiyoke-2 toren sta. Het blijkt een zeer luxe hotel te zijn en enigszins zoekend en met behulp van vriendelijke gastvrouwen bij de liften beland ik in de lobby van het hotel op de 18e etage. Hier kan ik een kaartje kopen voor het all-you-can-eat buffet voor de prijs van 784 Baht. Met de snellift gaat het dan naar de 77e etage. Ook hier staan weer gastvrouwen en bewaking die je de weg wijzen naar de trappen richting de 78e etage. Daar op die etage wordt je dan weer naar de gereserveerde plaats begeleidt door de Thaise gastvrouwen en dan kun je je weg zoeken langs het gigantische buffet dat cirkelvormig het hele hart van de etage beheerst. Het buffet is internationaal, met een overvloed aan gerechten uit de Thaise, Chinese, Japanse en Italiaanse keuken. De warme gerechten worden roergebakken terwijl je er op wacht. Tijdens het eten aan mijn één-persoons tafel zie ik de lucht donker worden en de lichten in de stad aangaan. Na twee keer bijhalen aan het buffet vind ik het genoeg en ga een kijkje nemen op de 83e en de 84e etage. Daar vind ik een rooftop-bar en op die allerhoogste etage kun je naar buiten stappen op het ronddraaiende plateau dat langzaam om de toren heendraait. De roof-top bar ziet er ongezellig uit, met nauwelijks publiek. Weer beneden aan de voet van de toren roep ik een taxi die mij weer naar het ondertussen vertrouwde Grande Ville Hotel terug brengt.

Maandag 1 november - Bangkok

Deze ochtend alvast als voorbereiding voor de thuisreis een taxi gereserveerd naar de luchthaven bij de hotelconciërge, met vooruit betaling van 500 Baht. Vandaag staat op het programma een bezoek aan het "Jim Thompson Museum", een wandeling naar Pantip Plaza en naar winkelcentrum Siam Paragon. Eerst met de taxi naar het "huis van Jim Thompson Museum", de Thaise vertaling in mijn Trotter reisgids maakt dat de taxi-chauffeur begrijpt waar ik heen wil. Het voormalig huis van de Amerikaanse architect Jim Thompson is een van de laatste echte teakhouten huizen in Bangkok, te midden van een weelderige tuin. Het trapezevormige huis werd gebouwd op palen aan de oever van een khlong die ooit gebruikt werd om zijde aan te leveren. Het huis van Jim Thompson is van de straat af niet zichtbaar, maar ligt beschut tussen de bebouwing. Het blijkt een fraai rustiek houten huis op palen en ingericht met vele kunstvoorwerpen. Sommige beelden en enkele porseleinen serviesdelen zijn beschadigd, dat zou ongeluk brengen volgens de Thai. Maar Jim Thompson was een Amerikaan, dus trok die zich van die regel niets aan. Volgens de rondleidster heb ik lange oorlellen, de langste van het groepje bezoekers. Dat zou volgens haar geluk brengen of een lang leven, minstens 80 jaar. Na afloop van de rondleiding kijk ik nog wat rond in de dicht begroeide tuin. Het huis staat min of meer verscholen in de vegetatie. Achter het huis loopt een khlong, regelmatig vaart hier een lawaaiige passagiersboot voorbij. Dat verstoort de hele rust in deze tuin rondom het Jim Thompson huis.

Vanaf het Jim Thompson huis maak ik de geplande wandeling naar het Pantip Plaza, de kaart wijst mij de weg. Eerst gaat de route langs de smerige khlong met donker water, dan door de brede drukke straten met veel verkeer. Het Pantip Plaza was mij aangeraden door voormalig reisbegeleidster Marcella. Het is een drie etages tellend warenhuis met alle mogelijke spullen op computer gebied. Ik heb niet direct iets nodig en heb dan ook geen koopplannen. De prijzen liggen niet veel lager dan in Nederland. Naast nieuwe materialen, zie ik ook veel tweede hands onderdelen, zoals cpu's en geheugen. Uiteraard ontbreekt de illegaal gekopieerde software niet. Vooral die software verkopers zijn irritant en klampen je aan.

Het is al ruim in de middag als ik verder wandel naar Siam Paragon en Siam Discovery. Dat moet het meest exclusieve winkelcentrum van Bangkok zijn. De route gaat over brede straten en boulevards, maar het drukke verkeer met zijn herrie blijft irriteren. Een van de dingen die je zou kunnen bezoeken in het Siam Paragon is het aquarium, het Siam Waterworld in de kelders van het winkelcentrum. Als ik naar de toegangsprijs informeer, dan vind ik die 990 Baht, dus zo'n \$40,- toch echt te veel. Daarom ga ik verder op verkenning in het gigantische en luxe warehouse met vijf verdiepingen. Veel luxe goederen vind ik hier van internationale merken en die merkartikelen zijn niet goedkoper dan bij ons. Gelukkig is er hier ook een Starbucks, waar ik pauzeer met een grote mok koffie en een muffin.

Aan het eind van de middag zoek ik een taxi die mij naar de wijk Khao San Road kan brengen. Tijdens de rit in de taxi heb je even geen last van de stank en drukte van het verkeer. In de bijna auto-vrije straatjes van deze wijk kun je rustig rondslingeren langs de restaurants en terrassen. Ik pauzeer weer met een kopje thee op een van die vele terrassen. Opvallend is de muziek die hier overal gedraaid wordt: heel Westers en veel 70-tiger jaren hits. De eerste straat in de wijk, de Khao San Road, is het drukst en zijn de verkopers het opdringerigst. Je wordt continue aangesproken met "hello, my friend, what are you looking for", of ze raken je aan. Het meeste wat hier verkocht wordt zijn t-shirts en kleding, maar ook voor een tatoeage, of een massage kun je hier terecht. Bijzonder vind ik de visjes die de dode huidcellen van je voeten eten. Je kunt er op bestelling diploma's en rijbewijzen laten maken. En als je kleding tekort komt, dan kun je een volledig "Armani-suit" aangemeten krijgen, bestaande uit jasje, broek, shirt en stropdas, en dat alles voor slechts \$49,--. Het gebruik van het internet is hier het allergeodkoopst met slechts 10 Baht per kwartier. Tussen al deze zaakjes tref ik ook nog een boekhandel in nieuwe en gebruikte boeken, zoals de complete Lonely Planet serie en ook Nederlandstalige boeken. Tussen de hoofdstraten van deze populaire wijk is het een doolhof van kleine steegjes uiteraard weer vol met t-shirt en souvenirswinkels. Dat de concentratie back-packers en Westerse toeristen hier het hoogst is in heel Bangkok, komt ook door de aanwezigheid van een ontelbaar aantal kleine hotels en hostels.

Midden in de wijk vind ik nog een wat. Ik zie de gelovigen, niet de toeristen, hun geschenken offeren en kaarsen aansteken bij het beeld van de jongere broer van King Rama I. In de tempel knielen tientallen monniken en zingen op een-tonig wijze hun gebed. In de meer rustige straten van deze Khao San Road wijk hangt door de hoge temperatuur, de vele terrassen en de vele planten een haast medi-terrane sfeer. Jammer alleen van die vele tuk-tuk's en taxi's die er behoedzaam door heen rijden, op zoek naar klanten. Door de vele kraampjes en karretjes waar vlees, sate en bananen op de barbecue liggen, hangt er een kruidige geur. Af en toe vermengd met een vleugje wierrook, overgewaaid uit een van de tempels, waarvan er altijd wel één vlakbij is.

Ik besluit te gaan eten bij de Macaroni Club, op een pleintje met uitzicht op de straat waar de internationale toeristen continue voorbij slenteren, achtervolgd door taxi's en tuk-tuk's. Binnen op het pleintje klatert een waterval van een namaak rots. Op straat rijden de karretjes met allerlei fruit voorbij. Net als een ijsco-man hebben ze een klingelbel.

Naast fruit zie ik ook karretjes met insecten, die als lekkernij gegeten worden. De keus is uit het assortiment van gebakken bamboe wormen, sprinkhanen, maden en kevers. En ik zie iets dat veel lijkt op schorpioenen, maar dan krokant gebakken. Op de zijkant van de karren staat de prijslijst, alles tussen de 20 en 30 Baht voor een portie gebakken insecten. Een flinke schep wormen in een plastic zakje, een beetje saus er over en weer is een lekkernij verkocht.

Een verkoopster, vol behangen met handwerk artikelen en kleurige mutsjes

loopt tussen de tafeltjes door. Ze zet mij een pet op het hoofd, vol geborduurd met goudkleurige olifanten. Ze zegt mij dat het mij goed staat in het Thai, dat vermoed ik. Om dat te bewijzen houdt ze mij een handspiegel voor. Maar ik geef de pet met een glimlach toch maar terug.

Tegen de avond verschijnen de padthai karretjes. Een grote ronde en hete bakplaat met bergjes diverse soorten noedels, een doos met eieren en bakjes met groente. Padthai zonder ei voor 20 Baht en met ei voor 30 Baht, vermeldt de prijslijst. Met vliegensvlugge handen wordt een portie padthai binnen twee minuten klaargemaakt. Een schep noedels, een ei, wat groente, een beetje saus, alles op de bakplaat en snel roerbakken. Binnen twee minuten ligt op een klein wegwerp bordje een smakelijke en kleurige maaltijd die de Thai met stokjes op straat op eet.

Een taxi aanhouden is niet moeilijk. Even oogcontact zoeken met de langzaam rijdende chauffeurs en je hebt een plaats. Afdingen op de ritprijs is mogelijk. "Hotel Grande Ville", zeg ik, "how much?", "200 Baht" zegt de chauffeur. "Too much, 150 Baht", zeg ik. "Ok", zegt de chauffeur en ik stap in. Ik geef hem het kaartje van het hotel waar naam en adres in het Thai op staan. De chauffeur houdt het kaartje nog even bij zich. "Wait", zegt hij. Bij de eerst mogelijke parkeergelegenheid stapt hij uit en bestudeert het kaartje nauwkeurig bij het licht van zijn koplampen. "Ok, now I know", zegt hij en we gaan verder. In tien minuten ben ik thuis bij het hotel. De conciërge houdt de deur voor mij open. Vriendelijke mensen die Thai, alleen je verstaat ze niet.

Dinsdag 2 november - Bangkok

's Morgens de bagage ingepakt en gereed gemaakt voor het uitchecken uit het hotel. Met de conciërge had ik al de afspraak gemaakt dat ik de bagage bij hem kon stalen tot 's avonds, tot aan het uur van vertrek. Bij de receptie bleek dat mijn kamer nog betaald was voor de hele dag, een prettige attentie van Djoser. Dus de tas maar weer gestald op kamer 1606, waar ik eerst nog wel een verraste en verwarde dame van de huishoudelijke dienst tegenkwam, bezig met een check-out inspectie van de kamer. Haar moet ik eerst nog wel overtuigen dat ik nog een dagje blijf en zij moet eerst even met de receptie bellen. Toch prettig als je kamer 1606 kunt blijven gebruiken tot aan het echte vertrek om 23:00 uur.

Met een taxi laat ik mij naar het Siam Centre brengen, om daar in het luxe winkelcentrum met airco nog wat rond te kijken. Echt alleen maar voor de tijdsbesteding neem ik de sky-train naar halte Mo Chit. Daar is een park waar in het weekend de "weekend market" wordt gehouden. Nu door de weeks dus niet, ik wist het wel. In plaats daarvan tref ik alleen een rustig park aan met een trimbaan parcours. Dan maar terug met die zelfde sky-train naar Siam Square. Om de tijd te vullen maak ik vanaf hier een wandeling van toch zeker een uur naar de inmiddels bekende wijk Khao San Road. Hier probeer ik het zo lang mogelijk uit te houden door wat te drinken op het ene terras, wat te eten op een volgend terras en dan weer op een ander terras mijn dagboek bijwerken.

Ondertussen bedenk ik hoe ik de laatste rit naar het hotel Grande Ville ga maken, er zijn meerdere opties, zoals wandelen, taxi's, de tuk-tuk en zelfs achter op een scooter.

Voor een rit met een taxi, die zijn in Bangkok allemaal paars van kleur, moet je eerst onderhandelen over de prijs. Zoiets als 100 tot 150 Baht is redelijk. Vraagt de chauffeur meer dan moet je onmiddellijk een andere zoeken. Voordeel is wel dat je redelijk comfortabel en veilig vervoerd wordt.

Een rit met de tuk-tuk is vaak iets goedkoper, maar heeft het risico dat je in een winkeltje beland dat eigendom is van een vriendje van de chauffeur. Als de aangevraagde ritprijs belachelijk laag is, dan moet je ook uitkijken en kan je beter op zoek gaan naar een andere chauffeur. Met de veiligheid is het matig gesteld tijdens een tuk-tuk rit. De gemotoriseerde tuk-tuk's met vaak opgevoerde motor hebben lak aan

alle verkeersregels. Soms gaan ze bewust tegen het verkeer in, soms gaan ze de verkeerde rijbaan op met verkeer in tegenovergestelde richting. Ze rijden vaker door een rood dan door een groen verkeerslicht. Zig-zaggend tussen de rijbanen door passeren ze de files.

Deze avond beland ik in het hotel met een hele snelle, maar ook spannende tuk-tuk rit. Ook geen armen uit het gammele karretje steken, dat is te veel risico.

Tegen tien uur 's avonds ben ik terug in mijn hotelkamer en bereid mij voor op het vertrek. Om elf uur zal ik met een taxi naar het vliegveld gebracht worden, geregeld door de behulpzame conciërge in de lobby.

Eigenlijk ben ik blij dat het tijd is om te vertrekken, want na zo'n vier dagen Bangkok, zou ik niet weten hoe ik de tijd hier nog verder moet besteden.